

UZASADNIENIE

Przepis art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2017 r. poz. 1189 i 2203) upoważnia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do określenia, w drodze rozporządzenia, szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, wskazując w szczególności poziom wykształcenia i jego zakres w odniesieniu do poszczególnych typów szkół i placówek, warunki uzyskiwania kwalifikacji do nauczania języków obcych, także poprzez egzaminy znajomości języka i wykaz tych egzaminów. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może również na podstawie tego przepisu określić w rozporządzeniu szkoły i wypadki, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli, uwzględniając w szczególności potrzeby kształcenia zawodowego. Na podstawie powyższego upoważnienia ustawowego Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego wydał rozporządzenie z dnia 20 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych, placówek kształcenia artystycznego i placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. poz. 784).

Konieczność zachowania spójności z systemem kształcenia ogólnego, a w szczególności z regulacjami zawartymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. poz. 1575), wprowadzonymi wskutek wejścia w życie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 i 949), stanowi przesłankę do wydania rozporządzenia zmieniającego dotychczasowe rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych, placówek kształcenia artystycznego i placówek doskonalenia nauczycieli. Minister w akcie prawnym nowelizującym dotychczasowe rozporządzenie proponuje również wprowadzenie uregulowań odpowiadających na potrzeby środowiska szkolnictwa artystycznego oraz szeregu poprawek natury technicznej.

Podstawową zmianą, postulowaną przede wszystkim przez dyrektorów szkół artystycznych, jest odstąpienie od uznawania kwalifikacji do nauczania na podstawie nabycia niezbędnej wiedzy merytorycznej w zakresie nauczanego przedmiotu lub w zakresie rodzaju prowadzonych zajęć przez absolwenta uczelni artystycznej na kierunku lub specjalności studiów innym (innej) niż zgodny (zgodna) z tym przedmiotem lub rodzajem zajęć. Tego

rodzaju klauzula powodowała niejasności w dostępie do zawodu nauczyciela szkoły artystycznej. Nabycie wiedzy musiało zostać arbitralnie potwierdzone przez dyrektora szkoły artystycznej i nie było obwarowane żadnymi ramami prawnymi. Skutkowało to w licznych przypadkach znaczącym obniżeniem jakości kształcenia, stwierdzanym w toku sprawowanego przez ministra nadzoru pedagogicznego. Nadto do ministra wpływały w latach 2014-2017 liczne wnioski o zezwolenie na zatrudnienie nauczyciela nie posiadającego kwalifikacji, co tym bardziej obrazuje skalę problemu. W przedkładanym projekcie prawodawca proponuje rozwiązanie zbliżone do wprowadzonego w analogicznym rozporządzeniu MEN: kandydat na nauczyciela danego przedmiotu lub rodzaju zajęć, który ukończył studia na kierunku (specjalności) innym (innej) niż zgodny (zgodna) z tym przedmiotem lub zajęciami, posiada kwalifikacje do nauczania tego przedmiotu lub prowadzenia tych zajęć, jeżeli uzyskał w ramach studiów na tym kierunku (tej specjalności), efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych odpowiednie dla zrealizowania podstawy programowej dla tego przedmiotu lub rodzaju zajęć. W przypadku niespełnienia tego warunku dopuszcza się ukończenie przez kandydata studiów podyplomowych na uczelni artystycznej w zakresie nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć. Zmiana w zakresie ukończenia studiów o odpowiednich efektach kształcenia będzie dotyczyć § 3 ust. 1, ust. 2 pkt 1 i 2 i ust. 3 pkt 2 i 5, § 4 ust. 1 pkt 2, § 5 ust. 4 pkt 1, § 6 pkt 2 i § 9 pkt 2, a w zakresie ukończenia odpowiednich studiów podyplomowych – § 3 ust. 2 pkt 3, § 4 ust. 1 pkt 3 i § 5 ust. 4 pkt 2 - w brzmieniu nadanym rozporządzeniem zmieniającym.

Jednocześnie w celu podniesienia kwalifikacji oczekiwanych od przyszłych nauczycieli, po konsultacjach z szeroko pojętym środowiskiem szkolnictwa muzycznego, prawodawca wprowadza wymóg posiadania dyplomu ukończenia ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia lub szkoły muzycznej II stopnia przez osobę aspirującą do stanowiska nauczyciela w szkole muzycznej. Powyższe rozwiązanie zagwarantuje przede wszystkim wieloaspektowe przygotowanie przyszłych nauczycieli do pracy z uczniem szkoły muzycznej, które jest konieczne dla przekazania mu pełnej wiedzy i wykształcenia pożądanych umiejętności. Przystąpienie do studiów na wyższej uczelni artystycznej nie wiąże się z warunkiem posiadania dyplomu ukończenia szkoły artystycznej na poziomie podstawowym lub średnim. Wyższe studia artystyczne mają charakter wysoko specjalistyczny, w związku z czym występują sytuacje, w których absolwent tych studiów, który uprzednio nie ukończył szkoły artystycznej niższego poziomu, nie nabywa w ramach zajęć – ani akademickich, ani na innym poziomie nauki – wiedzy i umiejętności wchodzących w skład podstawy programowej dla tych szkół (np.

w przypadku szkoły muzycznej – z form muzycznych czy harmonii). W opinii prawodawcy, podtrzymanej przez interesariuszy, taka osoba nie posiada wystarczających dyspozycji do nauczania na etapie edukacyjnym, w którym przekazywana wiedza powinna być najszersza, wiążąc w przypadku ucznia szkoły muzycznej problematykę gry na instrumencie z zasadami muzyki i licznymi aspektami teoretycznymi, niezbędnymi dla zrozumienia utworu w kontekście technicznym i historycznym, ukształtowania osobowości artystycznej i idiomu wykonawczego i interpretacyjnego oraz dla prawidłowego rozwoju umiejętności ucznia. Wymóg uzyskania średniego wykształcenia muzycznego będzie dotyczyć wszystkich nauczycieli szkół muzycznych z wyjątkiem prowadzących przedmioty specjalistyczne w specjalnościach wokalnych (wokalistyka, wokalistyka jazzowa), ponieważ absolwenci studiów w analogicznym zakresie w zdecydowanej większości przystępują do studiów wyższych bez posiadania uprzednio uzyskanego wykształcenia muzycznego na poziomie podstawowym bądź średnim. Wprowadzana zmiana została uregulowana w § 3 w ust. 1-3 w zakresie wymogu posiadania dyplomu ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia lub szkoły muzycznej II stopnia, a w zakresie zwolnienia z tego wymogu w ust. 4 – w brzmieniu nadanym rozporządzeniem zmieniającym.

W celu dokładniejszej selekcji potencjalnych kandydatów do stanowiska nauczyciela, prawodawca w nowowprowadzonym przepisie § 20a proponuje wprowadzenie obowiązku uzyskania w sprawie kandydata, który nie jest absolwentem wyższych studiów na uczelni artystycznej na kierunku (specjalności) zgodnym (zgodnej) z nauczaniem przedmiotem lub rodzajem prowadzonych zajęć, opinii w sprawie jego kwalifikacji, sformułowanej przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Opinia taka umożliwi dyrektorowi szkoły lub placówki artystycznej dobór najlepiej wykwalifikowanych kadr nauczycielskich.

W zakresie zajęć edukacyjnych ogólnokształcących w szkołach artystycznych wprowadza się uregulowania analogiczne w ramach określonych przedmiotów i zajęć, jak obowiązujące w aktach wykonawczych Ministerstwa Edukacji Narodowej:

- 1) kwalifikacje do nauczania przedmiotów lub prowadzenia zajęć ogólnokształcących posiada osoba legitymująca się przygotowaniem pedagogicznym oraz dyplomem studiów magisterskich na kierunku (specjalności) zgodnym (zgodnej) z nauczaniem przedmiotem lub rodzajem prowadzonych zajęć albo innym (innej) niż nauczany przedmiot lub rodzaj prowadzonych zajęć, którego efekty kształcenia, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, w zakresie wiedzy i umiejętności obejmują treści

nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu na odpowiednim etapie edukacyjnym. Poza powyżej opisanymi przypadkami kwalifikacje posiada także osoba, która ukończyła inne studia magisterskie oraz studia podyplomowe w zakresie nauczanego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć;

- 2) kwalifikacje do prowadzenia zajęć edukacyjnych ogólnokształcących edukacji wczesnoszkolnej w klasach I-III ogólnokształcącej szkoły muzycznej posiada również osoba, która ukończyła studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku pedagogika w specjalności przygotowującej do pracy z dziećmi w wieku wczesnoszkolnym lub zakład kształcenia nauczycieli w specjalności przygotowującej do pracy z dziećmi w wieku wczesnoszkolnym (§ 3 ust. 8 wprowadzony rozporządzeniem zmieniającym);
- 3) kwalifikacje do nauczania przedmiotów uzupełniających w ogólnokształcącej szkole muzycznej posiada osoba, która posiada kwalifikacje określone w § 3 ust. 5 w brzmieniu nadanym rozporządzeniem zmieniającym. Niniejsze wyodrębnienie jest niezbędne ze względu na realizowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego przewidzianej dla dotychczasowego gimnazjum albo dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego (§ 3 ust. 9 wprowadzony rozporządzeniem zmieniającym);
- 4) kwalifikacje do nauczania przyrody jako przedmiotu uzupełniającego w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia posiada również osoba, która posiada kwalifikacje do nauczania biologii, geografii, fizyki lub chemii, a zajęcia z tego przedmiotu uzupełniającego mogą być również prowadzone przez zespół dwóch lub więcej osób posiadających kwalifikacje do nauczania biologii, fizyki, geografii lub chemii. Natomiast zajęcia z historii i społeczeństwa jako przedmiotu uzupełniającego w ogólnokształcącej szkole muzycznej II stopnia może prowadzić również osoba, która posiada kwalifikacje do nauczania historii; analogicznie jak w uprzednim przypadku zajęcia z tego przedmiotu uzupełniającego mogą być również prowadzone przez zespół dwóch lub więcej osób, z których jedna posiada kwalifikacje do nauczania historii, a pozostałe osoby posiadają kwalifikacje do nauczania wiedzy o

społeczeństwie, wiedzy o kulturze, filologii klasycznej lub filozofii (§ 3 ust. 10-11 w brzmieniu nadanym rozporządzeniem zmieniającym).

Powyższe regulacje stosuje się odpowiednio w szkołach plastycznych i ogólnokształcących szkołach baletowych (nowe brzmienie § 4 w zakresie ust. 4 i § 5 w zakresie ust. 5, nowo wprowadzone w § 5 ust. 6 i 7).

Redefiniuje się ponadto brzmienie § 8, w którym stanowi się o kwalifikacjach do nauczania języków obcych w szkole artystycznej prowadzącej kształcenie ogólne, nadając mu brzmienie zgodne z wprowadzonym w przepisach MEN. Aktualizuje się także wykaz egzaminów potwierdzających kwalifikacje do nauczania języków obcych, stanowiący załącznik do niniejszego projektu rozporządzenia, zastępujący załącznik do rozporządzenia zmienianego, aktualizując według brzmienia analogicznego dokumentu załączonego do odpowiednich przepisów wykonawczych Ministra Edukacji Narodowej. Zgodnie z brzmieniem powyżej wspomnianych przepisów dokonano również zmiany formuły tego załącznika, który w obowiązującym rozporządzeniu zawiera wykaz świadectw potwierdzających znajomość języków obcych.

W rozporządzeniu wprowadza się poprawki i aktualizacje o charakterze technicznym:

- 1) występujące w zmienianym rozporządzeniu sformułowanie „studia magisterskie” obecnie nie w pełni odpowiada stanowi prawnemu w zakresie studiów wyższych. Z tego powodu wprowadza się w § 3 ust. 1 prawidłowe równoważne sformułowanie „studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, zwane dalej »studiami magisterskimi«”;
- 2) w toku weryfikacji przepisów zmienianego rozporządzenia stwierdzono niespójność w zakresie nauczania przedmiotów ogólnokształcących w klasach odpowiadających szkole podstawowej pomiędzy szkołami baletowymi i innymi typami szkół artystycznych. Wprowadzono nowy przepis § 5 ust 6, umożliwiający nauczanie przedmiotów ogólnokształcących w klasach szkół baletowych odpowiadających szkole podstawowej przez osoby uprawnione do nauczania w analogicznych klasach innych szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne, a więc posiadających dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia;
- 3) wprowadza się prawidłową składnię odnośnie osób posiadających tytuły doktora i doktora habilitowanego w zakresie sztuki, uprawnionych do nauczania w szkołach i placówkach artystycznych, jak również sankcjonuje się wymóg

posiadania średniego wykształcenia muzycznego przez te osoby – w przypadku zamiaru nauczania w szkole muzycznej. Zmiana dotyczy § 19 rozporządzenia zmienianego.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia zmieniającego nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie przepisów rozporządzenia zmienianego w brzmieniu dotychczasowym, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania tego samego stanowiska nauczyciela w odpowiednim typie szkoły artystycznej lub w analogicznej placówce artystycznej.

Proponuje się wejście w życie rozporządzenia z dniem następującym po dniu ogłoszenia. Jest to podyktowane koniecznością pilnego dostosowania statusu prawnego kandydatów na stanowisko nauczyciela szkoły artystycznej z uregulowaniami MEN w zakresie kształcenia ogólnego. Należy nadmienić, że proponowane rozporządzenie, zgodnie z przepisem § 2, nie zmienia statusu obecnych nauczycieli szkół i placówek artystycznych, a zatem jego wejście w życie nie pociąga za sobą skutków prawnych wobec osób już zatrudnionych na stanowiskach dydaktycznych w szkolnictwie artystycznym. Jednodniowe *vacatio legis* nie stoi w sprzeczności z zasadami demokratycznego państwa prawa, a zakładane w projekcie rozporządzenia rozwiązania są oczekiwane przez środowisko szkolnictwa artystycznego. Jednocześnie należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do projektowanego rozporządzenia środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych oraz średnich przedsiębiorców.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Projekt rozporządzenia, zgodnie z wymogami określonymi w art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) został udostępniony na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt rozporządzenia nie podlega przedstawieniu właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia, zgodnie z § 27 ust. 4 uchwały nr 190

Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006 i 1204).

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.